

EMLÉKEZTETŐ

Az OKA tizenkettedik üléséről

(2007. október 30. 9:00, SZMM, P1 előadó)

Napirend előtt:

- Fazekas Károly elnök megnyitotta a Kerekasztal ülését. A fő napirendi ponthoz tartozó anyag egyelőre félkész, ezért most belső vitára kerül sor a Kerekasztal tagjai és az állandó meghívottak részvételével. A jövőben viszont részletes vitasorozatot szervez a Kerekasztal az érintettek részvételével
- Napirend előtt **Kormos Dénes** parlamenti képviselő egy olyan kezdeményezést ismertetett, melynek célja egy olyan **beszélgetés-sorozat megindítása**, amely lehetővé teszi a párbeszédet gyakorló pedagógusok, gyakorlati szakemberek a parlamenti képviselők és a minisztérium szakemberei között. Az első alkalom November 16-án lesz Borsod megyében különböző témákban. A Kerekasztal tagjait szívesen látják ezeken a rendezvényeken.
- Az elnök ismertette a napirendet, amelyet a Kerekasztal egyhangúlag elfogadott.

Munkaterv

- Fazekas Károly ismertette a Kerekasztal további munkatervét. Sor került a konferenciára szeptember 25-én, amelyre sokan eljöttek és magas szakmai színvonalon folyt. Az OKA programja ebben a félévben:
 - November 13. Vita a sikeres integrált közoktatás feltételeinek megteremtéséről a közoktatásban.
 - November 27. A közoktatás fejlesztéséhez kapcsolódó szakpolitikai javaslatcsomag második felének megvitatása
 - December 11. szakmai vita a Kerekasztal számára készített háttér tanulmányokról
- Következő félév
 - Szakmai viták a Kerekasztal számára készített háttér tanulmányokról
 - Szakmai viták olyan szakpolitikai kérdésekről, amikről eddig nem volt szó
 - A Zöld Könyv első változatának elkészítése 2008. márciusára
 - A Zöld Könyv angol változatának elkészítése 2008. áprilisára
 - A Zöld Könyv bemutatása a Kerekasztal által szervezett szakmai konferencián
- A Kerekasztal **egyhangúan elfogadta** a munkatervet.

Varga Júlia beszámolója

- Varga Júlia beszámolt a csörögi problémáról. Ez a probléma nem egyedi. A kisebbségi jogok önkormányzati biztosa az ÖTM-hez fordult, hogy mi a teendő, ha az önkormányzat nem képes finanszírozni az iskola működését. A minisztérium pedig létrehozott egy munkacsoportot, melybe a Kerekasztal elnöke Varga Júliát delegálta. A munkacsoport által vizsgált legfontosabb probléma az, hogy a jelenlegi jogszabályok nem kínálnak választ arra, hogy **kinek a kötelezettsége a**

tankötelezettség biztosítása, ha egy önkormányzat nem képes rá. A probléma rámutat arra a Kerekasztal által korábban is elemzett problémára, hogy a feladatok és a források elosztása, egymáshoz való viszonya ilyen extrém kimentekhez vezethet. A Kerekasztal **felkéri Somody Bernadett jogászt, hogy tárja fel a probléma jogi hátterét,** és azt, hogy történt-e alkotmányos mulasztás

- *Bujdosó Zoltán*, az ÖTM önkormányzati és lakásügyi szakállamtitkára szerint a **munkacsoport által kidolgozott megoldás alkalmasnak tűnik a probléma kezelésére,** és ehhez a jogi alapok is megteremthetők. *Nagy József* véleménye szerint ez egy olyan tünet, amely mögött komoly problémák vannak. Ezeket a problémákat néhány rendelet megváltoztatásával nem lehet kezelni, mert az csak **tüneti kezelés.** *Kertesi Gábor* három szempontra hívta fel a figyelmet. (i) Magyarországon extrém módon széttagolt oktatásirányítási rendszer. (ii) Hasonló események tömegével fordulhatnak elő a jövőben. Sokszor a bíróságnak egyedi szinten kell beavatkozni – ez rendszerszinten elfogadhatatlan. (iii) A jelenlegi rendszer **káros ösztönzéshez vezet,** amelyben az önkormányzatok könnyen kibújhatnak az iskolafenntartási kötelezettségeik alól. *Varga Júlia* válaszában egyetértett azzal, hogy ezeket a problémákat **rendszerszinten kell megoldani.** Ezért kell a Kerekasztalnak ezzel foglalkozni, mert itt megvannak az ehhez szükséges erőforrások.

Köllő János prezentációja:

Köllő János bemutatta a kerekasztal szakpolitikai javaslatait tartalmazó anyagról készült prezentációját (1. melléklet). Ez után az egyes témák felelősei lehetőséget kaptak arra, hogy röviden kiegészíthessék, kommentálhassák az elhangzottakat, majd a javaslatokat megvitatta a Kerekasztal.

Tanárképzés:

- *Kárpáti Andrea* beszámolt a közelmúlt eseményeiről. A tanárképzéssel kapcsolatban két fontos rendezvényre került sor az OKA részvételével: a **Nemzeti Bologna Bizottság pedagógusképzési albizottsága és OKA találkozója, valamint a szeptember 25-i konferencia.** Számos kérdésben egyetértés van. Például Bazsa György korreferátuma a szeptember 25-i konferencián az OKA álláspontjához állt közel (kétszakosság, szakmethodikusok részvétele). Nem világos, hogy érdemes-e nemzetközi akkreditációt megkövetelni, ugyanis ennek komoly haszna volna, de drága és időigényes. Úgy tűnik, egyetértés van abban is, hogy a szakindításoknál figyelembe kell az oktatók tudományos teljesítményét. Szintén egyetértés mutatkozik a kutatótanár szerepmodellel kapcsolatban. **Nincs egyetértés** viszont az Akkreditációs Bizottság és az OKA között az **OKA funkcióját** illetően. *Kárpáti Andrea* hasonlóan pozitívan értékelte a miniszterelnök hozzászólását a szeptember 25-i konferencián, ahol a miniszterelnök **a nagyvonalú konszenzus** szükségességére hívta fel a figyelmet.
- *Varga Júlia* felhívta a figyelmet arra, hogy a **hosszú távnak** nagyobb hangsúlyt kell kapnia a szövegben. Vannak olyan állítások, amelyek nincsenek megfelelően alátámasztva empirikusan (pl. 2. bek. 1. mondat). A **pedagógusok munkanélküliségével** sem érdemes érvelni, ugyanis sokan jelentkeznek a pedagógusképzésbe, akik nem is szeretnék pedagógusok lenni, és ők valószínűleg meg is találják a számításukat. Utóbbiban egyetértett *Kertesi Gábor* is. Azt javasolta e helyett, hogy kapjon nagyobb hangsúlyt az az érvelés, hogy azok az országok

sikeresek, amelyek erős kínálati kontrollt, belépési kritériumokat vezetnek be.
Kárpáti Andrea elfogadta a kritikákat.

Mérés-értékelés:

- *Brassói Sándor* korrekt összefoglaló anyagnak nevezte a mérés-értékeléssel foglalkozó fejezetet. Felhívta azonban a figyelmet arra, hogy a Köznevelési Törvény 2007. nyári **módosítása az alulteljesítő iskolák számára kötelezővé tette az OKÉV bevonását**. A javaslatok között szereplő elem, mely szerint 3 egymást követő év mérési eredményeinek átlagát kell figyelembe venni, szintén benne van a törvényben. Az iskolai háttérkérdőívek kötelező begyűjtésének pedig meg lehet teremteni a törvényi feltételeit. *Nagy József* szerint a javaslatok egy kissé zűrzavaros alapfogalomra épülnek. Egyetértett azzal, hogy rövid távon nincs jobb megoldás, mint a kompetenciamérés, **hosszabb távon viszont meg kellene oldani a 8.-10. évfolyamig a diagnosztikus mérést**. *Bajomi Iván* ehhez kapcsolódóan azt javasolta, hogy **a zöld könyvben kettős struktúra legyen: rövid távon megcsinálható, és közép távon kívánatos** változások. Felvetette még, hogy a mérés-értékelés során anyanyelv és a matematika mellett más készségeket is vegyenek figyelembe. *Kertesi Gábor* válaszában elmondta, hogy ez utóbbi javaslat benne van az anyagban – ki kell fejleszteni a szövegértés és a matematika mellett más képességek mérésére is alkalmas eszközöket. Vizsgálható a kérdés, hogy van-e átváltás a különböző típusú kompetenciák között.

Kisgyermekkor:

- *Herczog Mária* elmondta, hogy ez egy **ellentmondásos, interdiszciplináris** terület. E mellett a koragyermekkor egy elhanyagolt terület is: ezt mutatja, hogy a terminológia is kérdéses. Néhány kivételtől eltekintve **kevés vitára** került sor ezen a területen, különösen a család életébe való beavatkozás kérdéséről.
- *Révész Magda* arra hívta fel a figyelmet, hogy **ne csak egy részterületet** fedjenek le a kritikai megjegyzések. Például nem elég csak a védőnők bérére és számítástechnikai ellátására helyezni a hangsúlyt, mert más szereplők nélkül a védőnők sem képesek hatékonyan segíteni. Ezért mindig hangsúlyozni kell az **együttműködés jelentőségét**. Fontos az is, hogy az adott **gyermek számára szükséges ellátási formát** válasszák, ami nem feltétlenül egyezik meg az aktuálisan legdivatosabb egy-két ellátási formával. *Köllő János* megemlítette a gyermektámogatás és **a munkavállalásra vonatkozó szabályozás** kérdését, és javasolta, hogy ezek kerüljenek be a diagnózisok és a megoldások közé is. Ehhez javasolta Gál Róbert és Gábor András tanulmányát. *Csépe Valéria* a terminológiai problémák megoldására azt javasolta, hogy a 2006-ban elfogadott angol szabályozási rendszer alapján mindezt **kisgyermekkor-specifikus oktatási-nevelési szükségletként** is lehetne definiálni. *Kertesi Gábor* szerint komoly újraírásra van szükség, amelyben ő is örömmel részt vesz. (i) Olyan látszatot kelt a szöveg, mintha a védőnőt most kellene bevonni a mérésbe, pedig ez évtizedek óta a feladat. Nem új falansztert felépítésére tesz javaslatot a Kerekasztal, hanem a jelenleg nem működő, szétesett rendszert működőképpé tenni. Ennek a szétesett rendszernek a fenntartása is rendkívül költséges. (ii) **A törvény szerint univerzális a magyar védőnői rendszer – ez nem a valóság, sok helyen nincs védőnő**. Több száz körzetben egy védőnő több körzetet lát el. Ez nem működőképes, hiszen például a védőnők közlekedése nem megoldott probléma. (iii) Ezek a problémák a **legelmaradottabb térségekben a legsúlyosabbak**. Ahol működik, ott is rosszul

működik. Az egész rendszer újra kell tervezni. *Révész Magda* szerint itt általános hiányról van szó – ilyen problémák nem csak a védőnőknél jelentkeznek, hanem az átmeneti gondozásnál és a gyermekvédelemben is. *Herczog Mária* felhívta a figyelmet arra, hogy a védőnőknek nincsenek hatósági jogkörei, vagyis nem tehet semmit ha a család nem akarja beengedni. Egy fontos stratégiai kérdés, hogy az ehhez kapcsolódó kérdésekben **milyen konfliktusokat kell a Kerekasztalnak felvállalnia**. Hasonlóan kényes kérdés az eszközökkel való ellátás és beszerzés.

Kisiskoláskor

- *Nagy József* felvetette, hogy a címből - ”Oktatás tartalmi megújítása” –a ”tartalmi” szót ki kell húzni, mert a pedagógusok ezt új tanterv kidolgozásaként értelmezik, és ezért félreérthető. Fontosnak vélte még a rövid távú és távlati célok elkülönítése.
- *Tölly Balázs* szerint a tanárképzés kérdésénél *Kertesi Gábor* által felsorolt problémákat össze kell kapcsolni a **pedagógiai kultúrával**. A pedagógusi pályán is vannak alkalmatlan emberek – ne használhassák kibúvóként ezeket az új módszereket. *Brassói Sándor* felhívta a figyelmet arra, hogy **a közelmúltban számos olyan dolog történt, amelyik a javaslatokban jelzett irányba mutat**, és ezeket jó volna szerepeltetni az anyagban. Óvodába lépés, életkor kérdése, évisméltés, nem szakrendszerű oktatás 5-6 évfolyamon. A DIFER használata kötelező – 2001 óta ott van az iskolákban, évi több 10 ezer gyermeket mérnek meg vele. A 4. évfolyamos mérés is kritériumorientált, és nem kompetencia-alapú. A tankönyv megújítási program is megindult. **Az anyag nem veszi figyelembe a Nemzeti Fejlesztési Tervvel kapcsolatos fejleményeket**. Például a diagnosztikus mérés kapcsán komoly együttműködés van TÁMOP és a Szegedi Egyetem között. Az anyag nem illeszkedik pontosan az néhány más anyagához sem. *Köllő János* azt kérdezte, hogy milyen komoly **szakmai konszenzus** áll ezek mögött a javaslatok mögött. Ő is egyetértett abban, hogy az elemzés nem kapcsolódik elég szorosan a folyamatban lévő fejlesztésekhez. Azt sem tartotta egyértelműnek, hogy a szövegben használt fogalmakat mennyiben használják széles körben. *Kertesi Gábor* szerint az álláspontot nem csak az oktatáskutatók, hanem a minisztérium is osztja, vagyis határozottan komoly konszenzus van. Véleménye szerint az anyagot alaposan át kell dolgozni. Le kell írni, hogy milyen a mai rendszer, és ebből kell kiindulni. Ebben szükség van a **OKM vezető tisztségviselőivel való együttgondolkodásra, közös munkára**. A TÁMOP-ban nagyon komoly elkötelezettséget vállalt a kormányzat, és ezt figyelembe kell venni. Nem lehet két párhuzamosan működő diagnosztikus rendszert létrehozni Magyarországon. Ezért azt javasolja, hogy *Csapó, Nagy és Brassói* együtt dolgozza át ezt a fejezetet. *Csépe Valéria* azt kérdezte, vajon nem volna-e érdemes **harmonizálni a kompetenciamérést és a kritériumorientált mérést?**
- *Nagy József* azt válaszolta, hogy ez az anyag típusában különbözik a többi fejezettől. Ezek a kérdések hosszabb távú megközelítést igényelnek, és ezért nem az égető problémákkal kell foglalkozni benne. *Fazekas Károly* azt javasolta, hogy **Nagy József, Csapó Benő, Köllő János és ő közösen beszéljék meg, hogy milyen módon kell átírni a kisiskoláskorról szóló fejezetet**.

Oktatáskutatás

- *Köllő János* problémának tartotta, hogy az oktatási K+F jelentős növelését kéri fejezetben a fő érv, hogy **más szektorokban (egészségügy, mezőgazdaság) sokkal**

magasabb a K+F aránya. Szerinte ez nem megfelelő érv, mert egyáltalán nem egyértelmű, hogy a hozam hogyan alakul a különböző szektorokban. *Liskó Ilona* szerint **a neveléstudományi és oktatáskutatásra fordított összegeket nem konzekvensen hasonlítja össze az anyag.** *Kertesi Gábor* azt javasolta, hogy legyenek **élesebbek**, konkrétabbak a megoldási javaslatok. Oktatáskutatási alapot szerinte is érdemes lehet létrehozni, de csak azzal a feltétellel, hogy **nemzetközi board** döntsön az összegek odaítéléséről. Szerinte annak a javaslatnak is szerepelnie kell, hogy hazánk lépjen be az **EdRes** 100 millió eurós nemzetközi kutatási alapba. Kérdésesnek tartotta, hogy hogyan lehet megvalósítani 4. pontban szereplő javaslatot. **Specifikus ösztöndíj-alapot** javasolt a neveléstudomány területén tanuló PhD-sek számára. A harmadik ponttal kapcsolatban arra hívta fel a figyelmet, hogy a TÁMOP-forrásokból nehéz **hosszú távú elkötelezettséget biztosítani**, ezért ki kell dolgozni a megfelelő pénzügyi megoldásokat.

SNI

- *Csépe Valéria* a **fogalmi harmonizáció és az összehasonlíthatóság** fontosságát emelte ki. Kulcskérdés, hogy **eljut-e a címzetthez a támogatás?** A nemzetközi tapasztalatok szerint két működőképes rendszer közül lehet választani. Skandináv példa: nincs diagnosztika, sok szakember szükséges a rendszerhez, a fenntartása pedig drága. Az országok második csoportjában jó diagnosztikai rendszer működik, és azok veszik igénybe a szakemberek szükségét, akiknek a diagnosztika alapján szükségük van rá. **Magyarországon rendszerbe kell szervezni az SNI ellátást.** Jelenleg az alap- és szakellátás hierarchiája nem létezik – régiószintű integrációra van szükség. **Korszerű és standarizált diagnosztikai eljárásokat és korszerű gyermekkövető információs rendszert kell bevezetni.** A 2007. szeptember 1-től érvényes jogszabály organikus és nem organikus csoportokat különít el - ez a megközelítés nagyon nehezen alkalmazható.
- *Lannert Judit* felhívta a figyelmet arra, hogy hasonló problémák vannak a mérés-értékelésnél is: milyen mérőeszközök vannak, hogy lehet az üzleti érdekeket, üzleti titkokat figyelembe venni. *Csillag Márta* szerint a munka jelenlegi fázisában **valóban nem érdemes konkrét javaslatot tenni. Itt az egész (működő) rendszer teljes átalakítására van javaslat.** Az implementációval kapcsolatban számos kérdés nem tisztázott jelenleg az anyagban. A mai rendszer bővebb elemzése is szükséges. Kicsit nagy a súlya a diagnosztikának. OKM négy éve megfogalmazta, hogy szakmai szttenderdeket kell felállítani az SNI-diagnosztikában. Itt is meg kell határozni a célt, és utána kerülhet sor az implementációra vonatkozó, rövid távú javaslatokra. *Varga Júlia* felhívta a figyelmet **a magántanulók helyzetének** ellentmondásaira. Kulcskérdés, hogy eljut-e **a különleges normatíva a gyermekekhez.** *Kertesi Gábor* egyetértett azzal, hogy a hatósági és szakmai feladatok különüljenek el egymástól. Nem érdemes olyan testületet létrehozni, amelyiknek a tagjai érdekeltek abban, hogy hány gyermeket diagnosztizálnak SNI-nek. A megfelelő szakértelmet adott esetben meg kell vásárolni külföldről. *Köllő János* felhívta a figyelmet arra, hogy itt olyan feladatfinanszírozási javaslatok merülnek fel, amelyek **alapvetően szemben állnak a magyar önkormányzati rendszer elveivel.**

Általános vita

- Kotán Attila* szerint ennek a dokumentumnak más típusúnak kellene lennie, mint a Zöld Könyvnek. **Konkrét javaslatokra, azok költségeinek és hatásainak elemzésére van szükség.** Egyetértett azzal is, hogy az NFT-t valóban nem lehet figyelmen kívül hagyni. *Csépe Valéria* elmondta, hogy a Kerekasztal **nem kapott felkérést konkrét cselekvési terv elkészítésére,** hanem helyzetfelmérésére, a probléma feltárására szólta a megbízás. A Kerekasztal tagjainak nincsen meg az ehhez szükséges tudása sem. *Varga Júlia* úgy gondolta, hogy olyan formában kellene ezt prezentálni a javaslatokat, ami **emészthető a döntéshozók számára. Ennek hatékony formája pedig a Köllő által előadott második forma.** A korlátos forrásokat mindenképp figyelembe kell venni a javaslatok között. A költségek közül valószínűleg számos elem kimaradt. *Nagy József* szerint is ez valóban kicsinyített zöld könyv. Rövidebb és köznyelven megfogalmazott változatra volna szükség. *Lannert Judit* a **prioritások, az ütemezés, az implementáció, a hasznok, a költségek és a források** meghatározásának fontosságára hívta fel a figyelmet. Mindenképpen el kell készíteni egy olyan anyagot, amely használható az apparátus számára. Szükség lehet egy két napos összeülésre a konszenzusos anyag létrehozásához. Javasolta, hogy a háttér tanulmányok kerüljenek fel a honlapra. *Váradi Balázs* felhívta a figyelmet arra, hogy az anyagban szereplő területek a miniszterelnök programjának súlyponti területei. A miniszterelnök kérése az, hogy **most konkrét javaslatokat tegyen a Kerekasztal.** Fontos volna más szakemberek bevonása is. *Herczog Mária* az anyagot egyelőre kiérleletlen tartja, vitatott javaslatokat tartalmaz és nem konszenzusos. Az egyeztetésre viszont nem igazán képesek helyzetükből fakadóan a Kerekasztal tagjai.
- Fazekas Károly azt javasolta, hogy **tárgyalja az OKA 13-án az elhangzott javaslatok alapján készülő új változatot, és a Kerekasztal akkor szavazni is fog róla.**

1. melléklet: Köllő János prezentációja

Az oktatás megújítására tett javaslatok rövid összefoglalása – I. rész

Ezt a rövid összefoglalót – annotált tartalomjegyzéket – a szerkesztő készítette. Kizárólagos célja, hogy megkönnyítse a tanulmányban megfogalmazott javaslatok áttekintését a vitáig rendelkezésre álló rövid időben. Az összefoglalás nem terjed ki a hasznokra, a költségekre és az ütemezésre vonatkozó szövegrészekre. A megfogalmazások tőlem származnak, az esetleges félreértésekért, hibákért és pongyolaságokért a felelősség engem terhel.

2007. október 28.

Köllő János

A kora gyermekkori fejlődés elősegítése

Herczog Mária

A szülői készségek nem elsősorban ösztönvezéreltek, el kell őket sajátítani. Ma hiányzik a kiterjedt rokonság, a szomszédsági minta, ezeket másképpen kell pótolni. Nem mentesek a problémáktól a magasabb státuszúak sem.

Az első 3 év alapvetően meghatározza a gyerekek későbbi beilleszkedési, tanulási, viselkedési lehetőségeit.

Védőnői hálózat: sokat veszített korábbi lehetőségeiből és szerepéből, aminek következtében egyre több családhoz nem jut el a szolgálat, vagy nem elégséges módon

Gyermekjóléti szolgálatok: amikor ők találkoznak a gyerekekkel, addigra őket már veszélyeztetettek, védelemre szorulónak lehet többnyire tekinteni.

A gyermektámogatási rendszer sajátosságai: alig van lehetőség rendszeres közösségi időtöltésre. A családi napközi, mint alternatív ellátási lehetőség lassan terjed.

Óvoda: a gyerekek leginkább rászoruló hányada többnyire nem jut el az óvodába csak 5 éves korában, és akkor sem feltétlenül kapja meg az életkorának és fejlettségi állapotának megfelelő segítséget.

Programok: gyermekszegénység elleni program. NFT2 Zászlóshajó, Gyermekesély program az iskolai programokba integrálva. „Legyen jobb a gyermekeknek” 47/2007 (V.31) országgyűlési határozat.

Az egészségügyi, oktatási és szociális, valamint az önkormányzati szempontú megközelítések keveredése esélytelenné teszi a komplex, holisztikus gyerek gondozási, nevelési, családsegítési koncepció érvényre juttatását.

Megoldási javaslatok

1. Holisztikus szemléletű program, méri és értékeli az elért fejlődési eredményeket az egyes gyerekek és gyerekcsoportok szintjén, és időben felismerhetővé teszi azokat az eseteket, amikor segítségnyújtásra lehet szükség.
2. A program gazdája egy országos hatáskörű intézmény – Országos Gyermek egészségügyi Intézet - erre a célra létrehozott egysége legyen.
3. A mérések elvégzésére a védőnői hálózat bevonása látszik optimálisnak, tekintetbe véve a WHO ajánlását is a népegészségügyi megközelítésre.
4. Mindez csak az adatvédelmi szabályok szigorú betartása mellett történhet. Jelenleg nem egyértelmű a szabályozás.
5. Jelentős info-kommunikációs képzés és eszközfelkészítés szükséges. A költségek részben fedezhetők: ÚMVT, TÁMOP 3.5.2. , TIOP 3.2.3.
6. *Biztos kezdet* kiterjesztése, önkéntes alapon.
7. Gyermekintézmények: a jelenlegi intézményrendszer átjárhatóságát kell erősíteni, és segíteni az akadályok elhárításában. A mainál szélesebb körben célszerű a házi gyermekfelügyelet és a családi napközi kialakítása. Az óvoda esetében, a lehetőségek egyikeként, megfontolandó a kötelező óvodai részvétel 4 éves kortól.
8. Szakemberképzés, benne önálló, a kisgyermekkorai fejlődést oktató szakképzés elindítása, illetve folyamatos ez irányú továbbképzés.
9. Programok: összekapcsolva a jelenleg is futó kezdeményezésekkel és szoros kapcsolatban a lehetséges uniós forrásokat biztosító Gyermekesély Programmal.

A közoktatás mérési-értékelési rendszerének és az iskolák elszámoltathatósági rendszerének tökéletesítése

Kertesi Gábor

A jelenleg érvényben levő iskolaértékelési rendszerről:

Az intézményi értékelés kiindulópontja a tanulók egyéni teljesítménye. Standardizált tesztek két alap-kompetenciaterületre.

Mérés minden tanév végén. Nem terjed ki a sajátos nevelési igényű tanulókra.

Családi háttérkérdőívek (80%), Az iskolai (telephelyi) kérdőív kitöltése gyakran elmarad, szankció nincs.

Az iskoláktól független mérőbiztosok csak az esetek kis töredékében vannak jelen.

A feldolgozás nem teljes körű.

OHÉK: egyedi jelentések + mérés regressziós reziduumokkal. Időbeli összehasonlítások csak a keresztmetszeti eredmények összehasonlításával. A jelentések az érintettek számára egyedileg hozzáférhetők. 2009-től → OM honlap.

A legalacsonyabb készségszintet elérő tanulók aránya nem haladhat meg bizonyos küszöbértéket. 3 hónapon belül intézkedési terv. Ha ismét: pedagógiai szakmai szolgáltató intézmény vagy szakértő.

A jelenleg érvényben levő iskolaértékelési rendszer problémáiról:

Kiértékelés a 6. évfolyamon korlátozott (csak 200 iskolára terjed ki), illetve a 10. évfolyamon (a felezett minta következtében) kis elemszám-problémák miatt gyakran megbízhatatlan. A teljes körű tesztelés eredményei jelentős részben elvesznek.

A mérés nem terjed ki a sajátos nevelési igényű tanulóakra. Visszaélések forrása.

Mérőbiztos hiányában megkérdőjelezhető mérési eredmények.

A kitöltés elmulasztását nem szankcionálja semmi.

Nincsenek rétegfüggő standardok.

A keresztmetszeti regressziós reziduumok az iskolától független hatásokat tartalmaznak. Csak differenciált modellel mérhető a mérni kívánt hatás.

Egyetlen év adatai a véletlen hullámzások miatt pontatlanul mérnek.

A megfelelő kiértékeléshez: tudásközpontok.

Gyakorlati használhatóság: félreértések. Szummatív ≠ diagnosztikus. Türelmetlenség és indokolatlan aktivizmus.

A mérési-értékelési rendszer súlyosan alulfinanszírozott.

Megoldási javaslatok

1. A 6., 8. és 10. évfolyamon elvégzett teljes körű méréseket központilag teljes körűen fel kell dolgozni.
2. A tanulói azonosító kódszám alkalmazásával lehetővé kell tenni a fejlődés egyéni követését.
3. Ki kell fejleszteni az SNI tanulók készségeinek mérésére alkalmas eszközöket (NFT2, 2010-ig).
4. A mérések hitelességét a mérőbiztosok lényegesen nagyobb számú jelenlétével kell biztosítani. Addig is: mérőbiztos-dummy.
5. Becslés: hozzáadottérték-modellből.
6. Kiterjesztés eddig nem lefedett kompetenciaterületekre.
7. Iskolai és telephelyi háttérkérdőívek pontos kitöltése → rendeleti kötelezettség.

8. Kísérleti jelleggel számításokat kellene végezni arról, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók halmazára nézve külön teljesítik-e az iskolák (és elkülönült telephelyeik) a törvény által előírt kötelező kritériumokat.

9. Mércé: három egymást követő év mérési eredményeinek átlaga

10. A visszacsatolt adatok értelmezéséhez, illetve a megfelelő válaszok kidolgozásához → pedagógiai, mérési-értékelési, statisztikai, társadalomtudományi tudásközpontok. Funkcióik a képzés, továbbképzés, pedagógiai segítségnyújtás is.

11. Teljesítményöszönző rendszerek tesztelése kisebb összefüggő területi egységek iskoláin, önkéntes részvétellel.

12. A rendszer permanens alulfinanszírozottságát meg kell szüntetni

Az alsó tagozatos oktatás megújítása

Nagy József

A középfokú képzés általánossá válásával az expanzió lehetősége kimerült, miközben a hagyományos pedagógiai kultúra lényegét tekintve változatlan maradt. A lemorzsolódás és az abbahagyás megszűnt természetes szelekciós, homogenizáló szűrőként működni.

Az azonos évjáratba tartozók közötti fejlettségbeli különbségek szélsőségesen nagyok. A probléma a pedagógiai kultúra megújításával kezelhető. Ha nem: az induló szint által meghatározott szelekció, szegregáció és alacsony eredményesség.

Befogadó (vs. tevékeny, kooperatív) tanulás

Szemléleti alapok: személyiség versus a személyiség alaprendszere. A fejlesztésnek ez utóbbira kell irányulnia, a különbségeket fejlődési fáziskülönbségként kezelve.

Folyamatos, kritériumorientált fejlesztés, feltételként: rendszeres diagnosztikus értékelés.

Megoldási javaslatok

1. A „letanítás” és az „abbahagyás” alkalmas az ismeretközvetítésre, de az alapkomponensek esetében szükségszerűen vezet a már említett problémákhoz → kritériumorientált fejlesztési stratégia.

2. Feltétel: longitudinális diagnosztikus mérés, alkalmas tesztrendszer.

3. Alap: egyéni fejlődési mutató füzet.

4. A DIFER programcsomag tesztrendszere. 4-8 évesek. A 2. évfolyam végétől a 6. évfolyam végéig alkalmas tesztrendszer kifejlesztése a befejezés stádiumában van.

5. A SZÖVEGFER programcsomag tesztrendszere. 2., 4. és 6. évfolyam végén.

6. Mind az öt ponton (óvoda → 6. osztály) minden évben teljes körű felmérés valósulhat meg. A tesztrendszer publikálható, ismételten használható. A kötelező felmérést a pedagógus

önmaga számára végzi és adminisztrálja. Központi előírás: el kell végezni. Ellenőrző mérés, mintavétel az országos értékeléshez: értékelési biztosok.

6. A fejlődési fáziskülönbségek csökkentésének fontos előfeltétele, hogy lehetőség szerint minden gyermek rendszeresen járjon óvodába. Nem az iskola „leviteléről” van szó.

7. Szabályozottabb beiskolázási rendszerre van szükség. Diagnosztikus értékelés → szilárdabb alapok az iskolaérettség megítélésére.

8. Óvoda: elemi (3-8 fős) preventív csoportok létrehozásában a legnagyobb fáziskésésben lévő nagycsoportos óvodások számára.

9. Iskola: Kooperatív tanulás, valamint az időszakaszokhoz kötött tanítási tartalmak feloldása

10. Az előrelépéshez feltétel a külső szakértői segítség és a fejlesztési cél megváltoztatása. Az ismeretközvetítő iskola tartalmi nem lehetnek uniformizáltak. Ha azonban a személyiség alapkomponeenseinek fejlesztésére használjuk a programokat, akkor az alsó tagozat cselekvő tanulási közeggé alakulhat, megőrizve a frontális osztálymunka lehetőségét is.

11. A hagyományos ülésrend helyett szabadabb tér. 3-5 fős elemi csoportok, 12-28 fős osztályok.

12. Alsóból felsőbe → 4. évfolyamot végző lemaradó tanulók preventív képzése. 3-12 fős előkészítő csoportok; egyéni felkészítés a felső tagozatba lépetteknek; egész tanéves preventív képzés a legsúlyosabban lemaradóknak.

Tanárképzés, továbbképzés

Kárpáti Andrea

Az iskolai munkát meghatározó tényezők jelentős részének (osztálylétszám, egy tanulóra jutó ráfordítás) nincs kimutatható hatása a tanulói teljesítmények alakulására, a tanárok minősége (képessegekkel, felkészültséggel, végzettséggel mért színvonala) viszont meghatározó szerepet játszik a tanulói eredményességben.

Magyarországon azonban sem a pedagógus általános képességei és intelligenciája, sem a tantárgyi tudása, sem képzettségi-végzettségi szintje (diploma jellege és minősége), sem pedig a tanítási gyakorlatának hossza nem mutat jelentős kapcsolatot az általa tanított tanulók iskolai teljesítményével, vagyis a pedagógus munkájának eredményességével.

A paradoxon mögött minden bizonnyal a pedagógiai gyakorlat defektusai állnak: megőrzött naiv elméletek az oktatásról, hiányos módszertani felkészítés, nehezen használható elméleti ismeretek. Pedagógiai fatalizmus (az öröklött képességek számítanak) konzervatív szerep-elképzelések, gyakran alaptalan önbizalom (nincs szükség szakmai fejlődésre, a neveléstudományi kutatás eredményeire).

Korlát: a tanári pályát választó hallgatók színvonala. Ilyen helyzetben különösen fontos a gyakorlat-orientált képzés

Korlát: a képzők minősége. sok képzőhely, igen szerény publikációs teljesítmény, elzárkózás, elavult infrastruktúra, hiányos minőségbiztosítás a továbbképzésben.

Korlát: a mesterszintű tanárképzésben 85 féle tanári szakterületi modul, ál-képzettségek.

A tudomány és a szakmódszertan héttérbe szorult.

Az oktatási informatika: néhány képzőhelyen az informatikai alapképzés kötelező, de ennek oktatási alkalmazása már fakultatív.

Megoldási javaslatok

1. Merítsünk az élenjáró, illetve a PISA-sokk után sikeres reformokat végrehajtó országok tapasztalataiból + EU Oktatási Divíziójának Stratégiai Munkacsoportjai
2. A tanárképző intézmények akkreditációját újra kell szabályozni. Nagyobb súlyt a kutatói teljesítmény közleményekkel mérhető értékelésének, a nemzetközi tudományos életben mutatott aktivitásnak. A PhD fokozat utáni teljesítmény vizsgálata.
3. A tanári mesterszak központi szakalapítási dokumentumának harmonizálása az Európában elfogadott képzésekkel. A 85 féle tanári szakterületi modult felül kell vizsgálni, a közoktatási tantárgyakhoz nem kapcsolódó, továbbképzésben megvalósítandó programokat ki kell hagyni illetve nem szabad elindítani.
4. A pedagógus-pálya, mint értelmiségi életforma vonzóbbá tétele. Feltételezi a keresetek növelését, de ez önmagában nem elég. Kutató tanári díjak alapítását, pre- és posztdoktori ösztöndíjak gyakorló pedagógusoknak.
5. Fél éves gyakorlati képzés. Tartalom, módszerek, finanszírozás kidolgozásának megkezdése, a gyakorló iskolák kiválasztása, a mentorképző programok kidolgozása és a leendő mentorok kiképzése nem halasztható. Az új forma egyes elemeinek kísérleti kipróbálása a jelenlegi tanítási gyakorlatok keretében. A gyakorlati pedagógus illetve a tudomány művelői kapjanak az eddigieknél lényegesen nagyobb szerepet.

A tanulás és tanítás fejlesztésének tudományos megalapozása

Csapó Benő

Az oktatási kutatási ráfordítások rendkívül alacsonyak, az oktatási költségvetés néhány ezrelékére rúgnak. A pályázati források sem elégségesek nagyobb léptékű empirikus vizsgálatok finanszírozására.

Nagyon szerény az intézeti háttér. Korlátozza a kutatást, a fejlesztést, a képzést és az EU támogatások felszívását is.

Nincs kizárólag az oktatás kutatására fordítható önálló finanszírozási forrás. A szakminisztériumnak nincsenek kutatásra elkülönített pályázati forrásai. Beszűkültek a disszemináció lehetőségei (folyóirat, konferencia)

Jelentős kutatási kapacitás-fejlesztésre számos EU-országban. Nagy programok a bizonyítékokon alapuló oktatáspolitikára megalapozására.

Megoldási javaslatok

1. A megoldás központi eleme egy kizárólag a tanítás és tanulás kutatására fordítható Oktatáskutató Tudományos Alap létrehozása. Nemzetközi normákat követve és nemzetközi együttműködésben érdemes elindítani.
2. Kutatóegyetemek megteremtése az oktatás kutatása terén is. A doktori képzés és a mesterképzés intézményeiben célszerű kutatócsoportokat támogatni.
3. Nagyobb és hosszabb távú projektekre kell összpontosítani. legalább 3-5 kutató 4-6 éves munkájára alapozott projektek jelentik azt a minimumot, amire műhelyt lehet alapozni.
4. A támogatott projekteknek törekedniük kell a kutatási kapacitás fejlesztésére, meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a kutatómunka jelentős részét doktori hallgatók, posztdoktori ösztöndíjasok végezzék.
5. Meg kell teremteni a nemzetközi tudás-transzfer lehetőségét. A kutatócsoportok munkájában rendszeresen vegyenek részt külföldi kutatók, illetve a kutatócsoportok tagjainak legyen lehetőségük külföldi kutatócsoportok munkájába bekapcsolódni.
6. A kutatócsoportok építsenek ki tartós kapcsolatot nagyobb számú iskolával, munkájukba vonják be a gyakorló tanárokat, eredményeiket már a kutatási folyamatában osszák meg partnereikkel.
7. A kutatócsoportok tagjai vegyenek részt a tanárképzésben és a tanártovábbképzésben. Igazolt eredményeiket a lehető leggyorsabban vigyék be a gyakorlatba.
8. A tudományos felkészültséget igénylő fejlesztő és szolgáltató tevékenységeket (pl. tantervek és standardok fejlesztése, taneszköz-fejlesztés, mérés-értékelés) fokozatosan az eredményesen működő, nemzetközi elismertséget elért kutatócsoportokhoz kell telepíteni.

A különleges oktatást, nevelést és rehabilitációs célú fejlesztést igénylő gyerekek helyzete

Csépe Valéria

A rendszer ma szervezési és feladat-megosztási gondokkal küzd, ezeket nem a célokból vezeti le. Nincs egységes rendszerbe foglalva a szükséges szűrő diagnosztika, a szakértői és a speciális diagnosztika; az ellátási szintek feladatai és hierarchiája; az SNI és az „extra pedagógiai

segítséget igénylő tipikusan fejlődő gyerekek” ellátó intézményeinek feladatrendszere. Az átalakításra széles szakmai körökben ismert átfogó terv nincs.

A jogi szabályozás szakmailag nem megalapozott kategóriákon nyugszik, a korszerű diagnosztikai gyakorlatban nem alkalmazott megkülönböztetéseket használ.

Rendezetlen a feladatok és a források egymáshoz rendelése. A korszerű ellátásnak árnyalt költségszámításon kellene nyugodnia. A jelenlegi besorolási rendszer is törekszik erre (szakvélemény alapú), de a gyakorlatban normatíva-termelő címkeként működik.

Megoldatlan a feladatok és a szakmai kompetenciák egymáshoz rendelése, gyakoriak a feladatátfedések. Nincs a diagnosztikai munkára vonatkozóan megfelelően rögzítve a szakmai kompetenciák köre. Erőteljes gyógypedagógiai szemlélet SNI-b-ben is, a pszichológia feladatsúlya alulértékelt.

Keveredik a *hatósági* és a *szakmai* felelősség.

A szereplők közötti információáramlás a diagnosztika és az ellátás területén is akadozó. Szabályozási elvárás, de esetlegesen működik. A szakszolgálatoknak nincs egymás számára hozzáférhető adatbázisa → nem tudnak a szülői anamnéziséhez objektívebb (védőnői és iskola-egészségügyi) adatokra támaszkodni.

Nem működik a korszerű, standardizált eljárásokon nyugvó működést segítő illetve kikényszerítő minőségbiztosítás. Hiányzik a diagnosztikai kategóriák szerint rögzített protokoll. A pedagógiai szakszolgálatoknak nincs a fenntartótól független minőségbiztosítása. A finanszírozás felhasználása követhetetlen.

A rendszert egyszerre jellemzi *alulfinanszírozás* és *túlterheltség*. A diagnosztikával foglalkozók munkája, terhelése, eszközellátottsága egyenetlen, kiszolgáltatott a fenntartó szakmai és pénzügyi lehetőségeinek.

Az SNI iskolán belüli ellátásának feltételei nem megoldottak. Az integrált oktatás kényszer-visszaállítására az iskolák (és az átirányítást végző szakemberek) nincsenek felkészítve, hiányoznak a feltételek, a képzett segítők és az eszközök.

A megoldásnak korszerű diagnosztikai modellen kellene nyugodnia. Az ellátási kategóriák megállapítása során a szükséglet-fókuszú ellátási modell működik minden fejlett országban, alapja vagy a funkciók osztályozása, vagy a komplex diagnózis. A *diagnózis alapú* ellátáshoz rendszerben kezelt diagnosztika és terápia szükséges.

Megoldási javaslatok

1. Egységes és ellenőrizhető rendszerbe szervezendő az SNI-állatás.

- Az SNI és más, a tipikustól eltérően fejlődő gyermekek komplex (oktatási, egészségügyi, szociális) ellátásában a tevékenységek régiók szintjén történő összehangolása, az

önkormányzatok munkájának segítése, a szakmai feltételrendszer megteremtése és a valódi minőségbiztosítás kikényszerítése.

- A feltételrendszer SNI kategóriánkénti és kategóriákon belüli feltárása, állapotfelmérése.
- Az ellátási tételek protokollban rögzítése, a protokollba tartozó tételek átlagos költségének megállapítása, a tevékenységek áttekinthető rendszerének kialakítása, a feladatátfedéseknek és a kompetencia-ütközéseknek a megszüntetése.
- Az alap- és szakellátás, illetve speciális diagnosztikai tevékenység újratervezése és szervezése.
- A legmagasabb szakértői és jogorvoslati tevékenység egységes szervezethez kötése és államigazgatási körbe történő bevonása.
- Az SNI teljeskörű ellátásában résztvevő szakmák működését szabályozó törvényi háttér áttekintése, korszerűsítése, finomítása, szükség esetén megalkotása.
- Régiók szerint *SNI-központok* szervezeti és feltételrendszerének kidolgozása, a költségvetési forrásoknak a végfelhasználóhoz való eljutását és hasznosulását követő ellenőrzés kialakítása.
- Kívánatos egy *Nemzeti Diagnosztikai Központ* létrehozása.

2. Korszerű és standardizált diagnosztikai eljárások rendszerét kell kialakítani.

- Az alap- szak- és speciális ellátás hierarchikus intézményrendszerében adott szinten csak korlátozott érvényű diagnózis adható, *a speciális kategóriák kizárólag a szakellátás körébe tartoznak.*
- A szűréstől a speciális diagnosztikai eljárásokat magában foglaló rendszer megalkotására egy nemzeti konzorcium (SNI-Konzorcium) jön létre.

3. A diagnózis alapú fejlesztés meglévő rendszere korszerűsítést igényel.

4. Korszerű, gyermekkövető digitális információs rendszer kialakítása szükséges.

- Az adatbázisnak tartalmaznia kell az *állapotfelmérést*, a *diagnózist*, a gyermek érdekében végzett *tevékenységek* dokumentálását és a fejlesztések *tartalmának* dokumentálását
- Az adatbázis felhasználható a „tipikustól eltérő” kategória használatával a szokványosnál gyorsabban és lassabban fejlődő gyermekek ellátásáról is kiemelten gondoskodó rendszer működtetéséhez.

Jelenléti ív

Tagok	Május 2.
Fazekas Károly	+
Ádám György	+
Árok Antal	-
Bajzák Erzsébet M. Eszter	+
Bihall Tamás	+
Csapó Benő	-
Csépe Valéria	+
Hankiss Elemér	-
Havas Gábor	+
Herczog Mária	+
Horn György	-
Kárpáti Andrea	+
Kertesi Gábor	+
Köllő János	+
Lannert Judit	+
Liskó Ilona	+
Nagy József	+
Nagyné Román Margit	-
Nahalka István	-
Révész Magdolna	-
Tölli Balázs	+
Varga Júlia	+
Vasa László	-